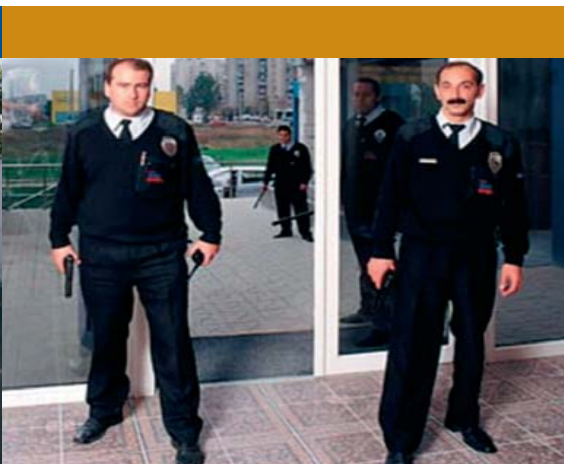

Sarajevske smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove obezbjeđenja

SEESAC

South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse
for the Control of Small Arms and Light Weapons

Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) i Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope (SCSP) povjerili su Centru za kontrolu lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi (SEESAC) da dalje podržava sve međunarodne i nacionalne aktere izgradnjom nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje velike rasprostranjenosti i zloupotrebe lakog i malokalibarskog oružja, i time doprinese većoj stabilnosti, sigurnosti i razvoju u regionu jugoistočne i istočne Evrope.

Za dalje informacije kontaktirati:

Šef kancelarije, SEESAC
Internacionalnih Brigada 56
11000 Beograd
Srbija

Tel: (+381) (11) 344 6353

Fax: (+381) (11) 344 6356

www.seesac.org

Sarajevske smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove obezbjeđenja, SEESAC, 2006

Ove smjernice za klijente su rezultat 'Sarajevskog procesa', koji su započeli Centar za sigurnosne studije (CSS) (Bosna i Hercegovina) i Saferworld (Ujedinjeno Kraljevstvo). Upravljanje projektom je vršio SEESAC. Fotografije sa naslovne strane su ljubazni doprinosi 3S SOT OOD, Zvonimir Security-ja i BGS Security-ja.

© SEESAC 2006 – Sva prava zadržana

ISBN: 86-7728-058-1

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stanovište Evropske unije ili Razvojnog programa Ujedinjenih Nacija. Oznake upotrebene u prikazivanju materijala ove publikacije ne odražavaju stavove Evropske unije ili Razvojnog programa Ujedinjenih Nacija u pogledu; 1) pravnog statusa bilo koje zemlje, teritorije ili područja ili njihovih organa ili oružanih grupacija; ili 2) iscrtavanja granica ili državnih granica.

Informacija o prevodu prema ISO Vodiču 47

Tip dokumenta:	Originalna referenca: PSC Procurement Guidelines	Jezik prevoda: Bosanski, srpski i hrvatski (BSH)
		Originalni broj i datum izdanja PSC Procurement Guidelines

Naslov prevoda:

Sarajevske smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove obezbjeđenja

Naslov originala:

The Sarajevo Client Guidelines for the Procurement of Private Security Companies

Izjava o izvoru i potvrda autentičnosti:

Ovaj dokument je prevod originalnog engleskog (britanskog) teksta, koji je objavio SEESAC Beograd, Srbija. Njegovu tačnost SEESAC je potvrdio na osnovu raspoloživih tehničkih informacija, te ga tako priznao kao zvaničan prevod.

Datum objavljivanja prevoda:

30. Juli 2006.

Skraćenice

CSS	Centar za sigurnosne studije (Bosna and Hercegovina)
CoESS	Konfederacija evropskih službi sigurnosti
PP	Pravila ponašanja
EC	Evropska komisija
EU	Evropska unija
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
MS	Ministarstvo sigurnosti
NVO	Ne-vladina organizacija
OECD DAC	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj, Odbor za pomoć u razvoju
OHR	Kancelarija visokog predstavnika
OESS	Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju
PI	Indikator(i) performanse
PMC	Privatno vojno preduzeće (a)
PSC	Privatno preduzeće (a) za poslove obezbeđenja
RFP	Zahtev za ponudu
SALW	Lako i malokalibarsko oružje
SEESAC	Centar za kontrolu lakog naoružanja u jugoistočnoj i istočnoj Evropi
SOP	Standardne operativne procedure
TOR	Djelokrug nadležnosti
UN	Ujedinjene nacije
UNI	Union Network International (UNI) Europa
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija

Uvod u Sarajevski proces

Više pisaca i posmatrača prati uspon privatne sigurnosti širom sveta u poslednjih deset godina.¹ Privatna sigurnosna industrija sve više dobija ulogu koja je tradicionalno pripadala državnim organima sigurnosti, što podrazumeva: pratnju i prevoz visokorizične robe; brzo reagovanje na alarmne sisteme; obezbeđivanje velikih javnih događaja; obezbeđenje u zatvorima; obezbeđenje u sudovima; usluge tehničkog obezbeđenja (obezbeđenja objekata), analiza rizika i zaštita niza objekata kao što su banke, luke i ambasade.

1999. Konfederacija evropskih službi sigurnosti (CoESS) procjenila je da u tom trenutku ima više od 500.000 čuvara koji rade za 10.000 privatnih firmi za poslove obezbeđenja specijalizovanih za čuvanje industrijskih zona, kancelarija, javnih prostorija, prodavnica i aerodroma, zatim za prijenos novca, i zaštitu pojedinaca i domaćinstava u zemljama članicama EU.² Danas, sa širenjem EU na istok, taj broj se sigurno duplirao, ne računajući ilegalna PSC i njihove radnike. U regionu jugoistočne Evrope (SEE), ova industrija se brzo širila uporedo sa izlaskom iz komunizma, počevši od ranih 1990-ih, kada je bila takoreći u povoju. Zemlje u regionu, od kojih je većina u tranziciji, često nailaze na teškoće u pružanju adekvatne sigurnosti za svoje građane, i to ne samo u periodu nakon velikih sukoba. Faktori kao što su slabe državne institucije, neefikasna i autoritarna policija, korupcija u državnim organima i visoka stopa kriminala često zajedno dovode do potražnje za uslugama privatnog sigurnosnog sektora. Zajedno sa povlačenjem državnih organa sigurnosti sa nedavno privatizovane imovine, ovi faktori stvorili su uslove za znatan porast privatnih preduzeća za poslove obezbeđenja širom regiona. Kao rezultat toga, region jugoistočne Evrope jedan je od regiona u svijetu u kojem se verovatno najbrže odvijala privatizacija poslova sigurnosti.

Studija naručena 2005. koju je uradila nevladina organizacija Saferworld (UK) u saradnji sa lokalnim organizacijama civilnog društva otkrila je da trenutno ima oko 200.000 privatnih radnika sigurnosti koji rade širom regiona.³ U opštem smislu otkriveno je da sektor privatnog obezbeđenja predstavlja dodatni nivo sigurnosti pored onog koju nude državne sigurnosne strukture; a koji klijenti očigledno spremno prihvataju i smatraju dragocjenim. Uprkos tome, profesionalizam preduzeća se veoma razlikuje širom regiona, sa dosta sumnjivih operativaca koji podrivaju postepeni napredak koji se ostvaruje na drugim mjestima. U isuviše slučajeva otkriveno je da preduzeća imaju neadekvatne veze (na primer sa političkim partijama ili kriminalnim grupama), da zapošljavaju neobučeno osoblje, ili da u praksi loše funkcionišu. Takođe je utvrđeno da se zakonska regulativa znatno razlikuje: mada većina zemalja u

¹ Na primer, Peter Singer, *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*, Ithaca: Cornell University Press, 2003.

² 'Joint Declaration on the Mutual Recognition of CoESS and UNI-Europe and the Social Dialogue,' izveštaj Berlinske konferencije, 10. juna 1999, str. 8.

³ SALW and Private Security Companies in South East Europe, International Alert-Saferworld-SEESAC, 2005. Ovaj izveštaj daje komparativnu studiju vođenja i pravnog regulisanja preduzeća u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Hrvatskoj, Makedoniji, Srbiji i Crnoj Gori (uključujući i Kosovo) i Rumuniji.

regionu danas ima posebno zakonodavstvo kojim se reguliše ova vrsta industrije, bilo je dosta problema sa efikasnim sprovođenjem ovih zakona i sa širim nadzorom nad ovim sektorom. U slučajevima u kojim su preduzeća odabrala da se sama regulišu osnivanjem sindikata i izradom pravila ponašanja, ona su po svemu sudeći doprinijela povećanju standarda. Sa svoje strane, organizacije-klijenti su mogle i više da urade: ograničena količina informacija o klijentima iz privrednog i javnog sektora ukazuje na to da su ugovori često dobijani na neformalnoj osnovi, ili samo na osnovu cijene usluge.

Ključni zaključak ove studije bio je da bi zakonodavne strukture u svakoj zemlji, zajedno sa najprogresivnijim članovima ove industrije, trebalo da sarađuju na izradi i sprovođenju sveobuhvatnih ali i primjenljivih propisa

i dobrovoljnih smjernica kako bi se u ovom sektoru održali maksimalno visoki standardi. U leto 2006, uz finansijsku i tehničku podršku SEESAC-a, Saferworld i Centar za sigurnosne studije (Bosna i Hercegovina) započeli su 'Sarajevski proces' u kojem su se svi akteri (bosansko-hercegovačke vlasti, grupe klijenata i međunarodne organizacije) sastali u ove svrhe. Kao prvi korak u dužem procesu poboljšanja standarda ove industrije širom jugoistočne Evrope, na okruglom stolu u Sarajevu 29. juna 2006. razmotrena su i pregledana dva dokumenta (nacrt pravila ponašanja za članove ove industrije i uputstvo koje usmjerava rad klijenata). Nakon iscrpnih revizija tokom konsultacija koje su trajale mesec dana, usvojena su *Sarajevska pravila ponašanja i Uputstvo za angažovanje preduzeća koje se bavi poslovima obezbjeđenja*, i ozvaničeni u septembru 2006.

Radionica o zakonima o 'Privatnim preduzećima za poslove obezbjeđenja' u BiH, 29. Jun 2005.

Copyright © CSS - Centar za sigurnosne studije u BiH

Sarajevska pravila ponašanja sadrže osnovne standarde profesionalizma i pružanja usluga koji se primenjuju na sve poslodavce i zaposlene u sektoru privatnog obezbjeđenja. Ona obuhvataju širok spektar oblasti, uključujući i izbor i zapošljavanje radnika, stručno osposobljavanje, zdravlje i bezbjednost na radu, odsustvo diskriminacije, i odnose sa klijentima, policijom i drugim sigurnosnim kompanijama. *Sarajevske smjernice* sadrži plan dobrovoljne procedure angažovanja koja se preporučuje klijentima prilikom sklapanja ugovora sa privatnim sigurnosnim kompanijama. Prema *Sarajevskim smjernicama*, klijenti ne bi trebalo da prilikom zapošljavanja kompanija za zaštitu uzimaju u obzir samo troškove, već i niz drugih faktora prilikom donošenja odluke koga će da angažuju, kao što su standardi interne uprave preduzeća, kvalitet usluga, nivo obučenosti i pridržavanje nacionalnih propisa i poštivanje dobrovoljnih pravila ponašanja.

Sarajevska pravila ponašanja i Sarajevske smjernice su dokumenti koji se međusobno dopunjuju. Važno je istaći da ni jedan ni drugi dokument nisu namjenjeni kao zamjena za nacionalno zakonodavstvo u ovoj oblasti, čije je efikasno sprovođenje jedina važna garancija dobre prakse. Svrha Sarajevskog procesa sastoji se više u tome da podrži izradu i sprovođenje formalnih propisa angažovanjem svih relevantnih aktera na putu ka boljim standardima. Istovremeno, oba dokumenta sa zasnivaju na evropskoj i međunarodnoj najboljoj praksi u ovoj oblasti i nadovezuju se na dokumente kao što je *Dobrovoljni principi sigurnosti i ljudskih prava*;⁴ *Osnovni principi Ujedinjenih nacija upotrebe sile i oružja od strane pripadnika službi sigurnosti*;⁵ i *Pravila ponašanja Ujedinjenih nacija za pripadnike službi sigurnosti*.⁶ Nadalje, razvijeni kao reakcija na osnovno istraživanje i usvojeni u procesu otvorenih konsultacija sa članovima ove industrije, zakonodavnim organima, klijentima i stručnim organizacijama civilnog društva, *Sarajevska pravila ponašanja i Sarajevske smjernice za klijente* mogu se smatrati za lokalne dokumente namjenjene da odgovore na realne probleme. Njihovo usvajanje se stoga preporučuje kako u Bosni i Hercegovini tako i na drugim mjestima gde je to potrebno, naročito u regionu jugoistočne Evrope.

⁴ Vidi, www.voluntaryprinciples.org/principles/index.php.

⁵ Vidi Aneks A, '*Sarajevska pravila ponašanja*' za firme koje se bave privatnim obezbeđenjem, SEESAC, 2006 (ISBN: 86-7728-020-0).

⁶ Vidi Aneks B, '*Sarajevska pravila ponašanja*' za firme koje se bave privatnim obezbeđenjem, SEESAC, 2006 (ISBN: 86-7728-020-0).

Sadržaj

Skraćenice	ii
Uvod u Sarajevski proces	iii
Sadržaj	vii
Sarajevsko smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove obezbeđenja	1
1 Osnovne informacije	1
2 Smjernice za angažovanje	3
2.1 Procjena potreba i poziv na tender	3
2.2 Procjena ponuda	4
2.2.1 Automatsko isključivanje	5
2.2.2 Procjena na osnovu bodovanja	5
2.3 Praćenje performanse	8

Sarajevske smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove obezbjeđenja

1 Osnovne informacije

Komercijalni sektor sigurnosti u formi privatnih preduzeća za poslove obezbjeđenja (PSC) sve više koristi niz humanitarnih i drugih organizacija u post-konfliktnim sredinama, kao što su na primjer Ujedinjene nacije i strane ambasade. No ipak, korišćenje privatnog obezbjeđenja u tim uslovima često pokreće složena etička i operativna pitanja. Korisnici pribjegavaju komercijalnom obezbjeđenju iz dva razloga: 1) smatra se da je ono efikasnije po pitanju administracije i ekonomičnije; i 2) zemlje u razvoju često ne mogu da ponude prihvatljive alternative u sektoru sigurnosti. Često se operativni standardi znatno razlikuju od jednog preduzeća do drugog, teško je procijeniti njihovo pridržavanje međunarodnoj najboljoj praksi, a ova preduzeća ponekad koriste oružje kao uvjerljivo sredstvo zaustavljanja (nekog krivičnog djela).

Postoje tri opšta tipa komercijalnog obezbjeđenja sigurnosti koji su prisutni u post-konfliktnim sredinama: međunarodna PSC; lokalna PSC; i državni organi sigurnosti ili njihovi pripadnici koji pružaju usluge privatnog obezbjeđenja kao dopunski posao. Osnovna uloga komercijalne sigurnosti je čuvanje stanova i kancelarija, ali često se radi i mobilna pratnja. Oni imaju moć koja može prerasti u privremeni i lokalizovani monopol nad kontrolom nasilja.

Preduzeća koja pružaju usluge privatne ili komercijalne sigurnosti se obično biraju na osnovu organizacione procedure na lokalnom nivou, koja često ne odgovara svrsi. Ove procedure se na žalost često zasnivaju na nedovoljnim informacijama sa tržišta, nedovoljno su usmjeravane i malo uzimaju u obzir širi društveni utjecaj. Angažovanje komercijalnog preduzeća za poslove sigurnosti često se vrši na ad hoc bazi u post-konfliktnim sredinama, uz malo saradnje među potencijalnim klijentima. Preduzeća za poslove sigurnosti biraju se na osnovu tehničkih kriterijuma koje diktira direkcija, a ne na osnovu; 1) razmjene informacija među korisnicima o ranijem iskustvu obavljanja ovog posla datog preduzeća; i 2) procjene političkih stremjenja preduzeća, dosadašnjeg poštovanja ljudskih prava ili potencijalnog negativnog utjecaja na lokalnu javnu sigurnost. Mnoge međunarodne organizacije oslanjaju se na kritičku procjenu kandidata od strane lokalnih institucija, uprkos tome što one ponekad očigledno nisu u stanju da daju efikasnu, nepristrasnu procjenu. Malo korisnika uzima u obzir mogućnost da njihova reputacija bude ugrožena zbog angažovanja komercijalnog preduzeća koje zapošljava kadar koji je možda prekršio međunarodni zakon ili ljudska prava u prethodnim ratovima, ili preduzeća sa neodgovarajućim etičkim, političkim ili kriminalnim vezama. ¹

¹ Informacija uzeta iz Komercijalnog obezbjeđenja u humanitarnim i post-konfliktnim okruženjima: Istraživačka studija, James Cockayne, IPA, Njujork, mart 2006.

Sarajevske smjernice za klijente po pitanju angažovanja privatnih preduzeća za poslove sigurnosti (u daljem tekstu 'Smjernice') nudi trofaznu proceduru za prijavu kandidata prilikom razmatranja angažovanja privatnog preduzeća za poslove sigurnosti. Autori ovog uputstva su različite organizacije-klijenti i privatna preduzeća za usluge obezbjeđenja širom Bosne i Hercegovine, a ono je rađeno u junu – julu 2006. kao dio *Sarajevskog procesa* koji je imao za cilj učvrsti odvijanje i regulisanje ove industrije u čitavoj jugoistočnoj Evropi.² Prema Smjernicama, klijenti ne bi trebalo da zapošljavaju preduzeća za poslove sigurnosti isključivo na osnovu troškova, već i na osnovu niza drugih faktora prilikom donošenja odluke koga će da angažuju, kao što su standardi interne uprave preduzeća, kvalitet usluga, nivo obučenosti i pridržavanje nacionalnih propisa i poštivanje dobrovoljnih pravila ponašanja.³ Držeći se u potpunosti Smjernica, klijenti će izbeći mnoge rizike vezane za zapošljavanje jeftinih preduzeća za usluge sigurnosti, koje će vjerovatno pružiti loše usluge i (zlo)upotrebiti silu.

Ove Smjernice zasnivaju se kako na evropskoj⁴ tako i na široj međunarodnoj praksi u ovoj oblasti i nadovezuje se na *Dobrovoljne principe sigurnosti i ljudskih prava*.⁵ Ono je namjenjeno kao dopuna nacionalnog zakonodavstva, i svi oni koji ga koriste treba da ispune i osnovne uslove predviđene nacionalnim zakonom. Smjernice se preporučuje za upotrebu od strane svih klijenata koji koriste usluge privatne sigurnosti bez obzira na porijeklo ili prebivalište. Pretpostavlja se, međutim, da će pojedine organizacije-klijenti koristiti drugačije sisteme angažovanja. Ove smjernice nemaju namjeru da ih zamjene, već predstavljaju dodatno sredstvo koje može podržati svaki fer i transparentan sistem angažovanja pod uslovom da se prilagodi na način koji odgovara svakoj organizaciji ponaosob.

² Osnivači *Sarajevskog procesa* bili su ne-vladine organizacije (NVO), Centar za sigurnosne studije (Bosna i Hercegovina) i Saferworld (Ujedinjeno Kraljevstvo), uz dodatnu podršku Kancelarije Visokog Predstavnik (OHR) i Ministarstva sigurnosti BiH. SEESAC je pružio finansijsku i tehničku podršku za ovu inicijativu.

³ Smjernice treba pročitati zajedno sa priloženim *Sarajevskim pravilima ponašanja za privatna vojna i preduzeća za poslove sigurnosti*, koji dokumenti su istovremeno urađeni.

⁴ *Biranje pravog kvaliteta: Priručnik za organizacije u pogledu zapošljavanja privatnih preduzeća za usluge sigurnosti*, CoESS i Uni-Europa, 1999. Može se naći na, http://www.securebestvalue.org/ftp/man_en.pdf.

⁵ Potražiti na, <http://www.voluntaryprinciples.org/principles/index.php>.

2 Smjernice za angažovanje

2.1 Procjena potreba i poziv na tender

Klijenti bi trebalo tačno da procjene svoje potrebe za sigurnošću, uzimajući u obzir sljedeće faktore:

FAKTOR	PRIMJERI
Operativni zadaci koji se očekuju od pružaoca usluga sigurnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ Fizičko obezbjeđenje i čuvanje ■ Bodi-gard ■ Brzo reagovanje ■ Usluge istražitelja ■ Procjena i analiza rizika ■ Tehničko obezbjeđenje
Tip obezbjeđenja koji se traži	<ul style="list-style-type: none"> ■ Naoružano ili nenaoružano ■ Fizičko i/ili tehničko obezbjeđenje ■ Statično obezbjeđenje i/ili patroliranje ■ Kontrola pristupa na prijavnici
Nivo potrebne sigurnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ Broj mjesta ■ Sati po mjestu
Minimalni nivo potrebnog iskustva	<ul style="list-style-type: none"> ■ Operativno iskustvo ■ Iskustvo upravljanja (menadžmenta) ■ Obuka i obrazovanje ■ Stručnost
Radno okruženje	<ul style="list-style-type: none"> ■ Napolju ili unutra ■ Vreme/period na dužnosti ■ Teren ■ U uniformi ili civilu
Radni dani	<ul style="list-style-type: none"> ■ Broj dana nedjeljno ■ Praznici kada je potrebno obezbjeđenje
Zahtevi izvršioca za opremom ⁶	<ul style="list-style-type: none"> ■ Video nadzor ■ Telefoni ■ Sistemi oružja ■ Drugo
Javni kontakt	<ul style="list-style-type: none"> ■ Nivo javnog kontakta ■ Tip uniforme koji se traži ■ Nivo obuke iz oblasti odnosi sa javnošću
Pravni kontekst ugovora	<ul style="list-style-type: none"> ■ Javna procedura podnošenja žalbi ■ Sudski mehanizmi ■ Disciplinske procedure ■ Praćenje performanse (vidi nastavak)

Tabela 1: Faktori procjena potreba

⁶ Klijenti mogu biti odgovorni za nabavku nekih dijelova opreme, kao napr. legitimacija, kancelarijskog materijala itd.

Treba imati na umu da će se nivo iskustva i obim usluga koje se nude razlikovati od jednog preduzeća do drugog. Treba obratiti pažnju prilikom vršenja procjena potreba kako se ne bi nepotrebno izostavili noviji ili manji izvršioci.

Nakon izvršene procjene potreba, klijenti treba da raspišu javni poziv na tender i prateći zahtev za ponudom (RFP) ili neki ekvivalentni dokument u kojem će biti detaljno navedene njihove potrebe i druge informacije od značaja za tender. U zahtjevu svaki kandidat treba da navede osnovne informacije o sebi kako bi pomogao klijentu u procjeni njihovih prijava, i to u pogledu revnosnog obavljanja posla, profesionalizma i poštenja kada su u pitanju finansije. Potrebne informacije treba minimalno da obuhvataju sljedeće:

- a) uvjerenje o osiguranju i naknadi štete (u datom slučaju);
- b) finansijski izveštaj preduzeća i izjava o ukupnom prometu;
- c) dokazi o registraciji preduzeća, uvjerenja o stručnim i profesionalnim kvalifikacijama vlasnika preduzeća i njegovog osoblja;
- d) lista glavnih usluga koje je preduzeće pružilo u posljednje tri godine;
- e) broj i radni raspored zaposlenih, (puno radno vrijeme/pola radnog vremena);
- f) radno iskustvo zaposlenih, (uključujući i rukovodioce);
- g) učestalost mijenjanja kadra;
- h) povlastice i obuka koja se nudi zaposlenima;
- i) stepen kritičke procjene prilikom zapošljavanja radnika/rukovodilaca preduzeća, (u slučaju da je to zakonom dozvoljeno); i
- j) preporuke od sličnih klijenata iz tog okruženja.

Pune informacije o procesu angažovanja i potrebnom formatu u kojem se dostavljaju prijave treba da se nalaze u RFP / tenderskoj dokumentaciji. Klijenti će možda htijeti da organizuju konferenciju za potencijalne ponuđače, a ako ne onda bi bar trebalo da obezbijede kontakt osobu koja će odgovarati na pitanja. Informacije koje se pružaju u ovoj fazi ne smiju da dovode u pitanje korektnost procesa angažovanja.

2.2 Procjena ponuda

Trebalo bi oformiti odbor za procjenu koji će ocjenjivati ponude. Članstvo u odboru za procjenu utvrđuje se prema internoj proceduri klijenata. U ovom odboru za procjenu, međutim, trebalo bi da se nalaze, kad god je to moguće, ljudi sa iskustvom na polju sigurnosti. Odbor za procjenu će ocjenjivati ponude u dvije faze; faza automatskog isključivanja na osnovu postavljenih eliminacionih kriterijuma i faza procjene tendera prema kriterijumima koji nose određeni broj bodova.

2.2.1 Automatsko isključivanje

Ponuđači koji ne ispunjavaju standarde ili nisu odgovarajući kandidati biće odmah eliminisani na osnovu nekoliko kriterija. Ovi kriteriji bi trebalo minimalno da obuhvataju:

- a) nesposobnost da se ispuni bilo koji segment RFP-a;
- b) ne dostavljanje tražene dokumentacije;
- c) dostavljanje lažnih informacija;
- d) bankrotstvo ili procedura koja vodi izjavi o bankrotstvu;
- e) neispunjavanje obaveza plaćanja poreza ili doprinosa za socijalno osiguranje;
- f) ozbiljni profesionalni prijestupi preduzeća ili jednog od rukovodilaca;
- g) da su preduzeće ili njegovi rukovodioci osuđivani za kršenje profesionalnog ponašanja;
- h) dokazani politički aktivizam; i
- i) dokazan prijestup međunarodnog humanitarnog prava i ljudskih prava.

2.2.2 Procjena na osnovu bodovanja

Trebalo bi koristiti specijalnu tabelu (vidi u nastavku) za procjenu konkurentskih ponuda, i to prema četiri ključne oblasti; 1) standardi zaposlenih; 2) ispunjavanje obaveza iz ugovora; 3) standardi preduzeća; i 4) tarife.⁷ Mada je logično da će klijenti koristiti sistem bodovanja sa kriterijumima za izbor i sistemom rangiranja koji odgovara njihovim potrebama i procedurama, preporučuje se da se kandidati procjenjuju na osnovu navedenih kategorija, (kada je to primjenljivo u datom slučaju). Takođe se preporučuje da svaki kriterijum nosi sa sobom određeni broj bodova, a da ukupan zbir predstavlja rezultat kandidata iz te oblasti. Zbir manji od 50% za bilo koji kriterijum automatski diskvalifikuje kandidata (vidi *Sarajevska pravila ponašanja* za detaljnije informacije o ovom dijelu). U normalnim uslovima kandidat sa najvećim ukupnim zbirom poena dobiće ugovor. Klijenti mogu, međutim, tražiti od ugovarača sa najvećim brojem poena da u fazi procjene ponuda održe usmeno izlaganje. Ovaj korak je naročito koristan ako proces procjenjivanja pokaže da postoje vrlo male razlike među ponuđačima.

⁷ Više informacija o tome kako se procjenjuju tenderi prema ove četiri oblasti može se naći u publikaciji *Biranje pravog kvaliteta: Priručnik za organizacije u pogledu zapošljavanja privatnih preduzeća za usluge sigurnosti*, CoESS i Uni-Europa, 1999. Može se potražiti na: http://www.securebestvalue.org/ftp/man_en.pdf.

OBLAST KOJA SE PROCJENJUJE	KRITERIJUMI ZA PROCJENU	BODOVI	ZBIR
STANDARDI KOJE TREBA DA ISPUNJAVAJU ZAPOSLENI			
Prosječno iskustvo službenika	■ Biografija radnika		
	■ Iskustvo u ovoj industriji		
	■ Iskustvo od značaja za ugovor		
Obuka i stručnost	■ Osnovna obuka		
	■ Poznavanje ljudskih prava		
	■ Dodatna obuka		
	■ Obuka od značaja za ugovor		
	■ Redovna posebna obuka		
	■ Upotreba sile i vatrenog oružja (vidi u nastavku)		
	■ Druge sposobnosti		
Obuka i stručnost	■ Plata i nadoknada		
	■ Bonus paketi		
	■ Uslovi rada		
	■ Vrsta/broj sati u smjeni		
Obuka i stručnost	■ Metodologija zapošljavanja i izbora		
	■ Provjera da li je lice osuđivano		
	■ Provjera da li je lice zloupotrebilo ljudska prava		
	■ Provjera da li je lice koristilo droge		
	■ Provjera da li je lice otpušteno iz policijskih/službi sigurnosti		
	■ Psihološka provjera		
Upotreba sile i vatrenog oružja ⁸	■ Osnovna obuka		
	■ Redovna posebna obuka		
ISPUNJAVANJE OBAVEZA IZ UGOVORA			
Rukovodeća struktura i iskustvo	■ Struktura, organizacija i stručnost rukovodećeg tima		
	■ Znanje rukovodećeg tima od značaja za ugovor		
Ugovorne stavke I mehanizmi izvršenja	■ Raspoloživost menadžera ugovora		
	■ Vrijeme reagovanja menadžera ugovora		
	■ Metodologija raspoređivanja dužnosti		
	■ Kapacitet podrške		
	■ Opšte i posebne procedure vezane za klijenta		
	■ Podnošenje izvještaja		
	■ Inspekcije rada (ispunjavanja standarda)		
	■ Soba za podršku koja je otvorena 24 časa		
	■ Ostali kriterijumi		
INFRASTRUKTURA ZA IZVRŠENJE UGOVORA			
Oprema	■ Sredstva i sistemi komunikacija		
	■ IT hardver i softver		
	■ Uniforme		
	■ Vozila		

⁸ Naglasak treba staviti na upotrebu sile i vatrenog oružja sa mjerom. Standardi iz ove oblasti treba takođe da budu u skladu sa *Osnovnim principima Ujedinjenih nacija upotrebe sile i oružja od strane pripadnika službi sigurnosti* kao i *Pravilima ponašanja Ujedinjenih nacija za pripadnike službi sigurnosti*.

OBLAST KOJA SE PROCJENJUJE	KRITERIJUMI ZA PROCJENU	BODOVI	ZBIR
Tehnička podrška	■ Video nadzor/CCTV		
	■ Sistem čuvara		
	■ Sistem kontrole ulaska		
	■ Instalacija alarma		
	■ Centralni sistem za nadzor		
	■ Ostali kriteriji		
STANDARDI PREDU ZEČA			
Politika i praksa preduzeća	■ Finansijska i ugovorna politika		
	■ Ljudska prava i politika sigurnosti		
	■ Zdravstvena i politika sigurnosti		
	■ Politika jednakih mogućnosti (prilika)		
	■ Odavanje informacija i poverljivost		
Veze preduzeća	■ Odnosi sa policijom/sluzbama sigurnosti		
	■ Odnosi sa političkim partijama i organizacijama		
Uprava i nadzor	■ Pravila ponašanja/etika		
	■ Pravilnici		
	■ Odgovornosti prema politici i izvršenju naloga		
	■ Etički odbor		
	■ Radnički savjet		
Upravljanje ljudskim resursima	■ Članstvo u sindikatu		
	■ Filozofija i praksa		
	■ Broj zaposlenih		
	■ Učestalost mijenjanja kadra		
Politika upotrebe sile i vatrenog oružja	■ Odsustvovanje s posla		
	■ Oružje u upotrebi		
	■ Procedure skladištenja i održavanja		
	■ Procedure inspekcije		
	■ Nadzor i procedure podnošenja izvještaja		
Preporuke i diplome/uvjerenja	■ Vezano za sector		
	■ Vezano za ugovor		
	■ Iskustvo ugovora dobijenih preko tendera		
	■ Nezvanična uvjerenja		
	■ Drugi kriterijumi		
FINANSIJE			
	■ Odgovarajuće tarife		
	■ Vrijednost u zamjenu za novac		
UKUPNO			

Tabela 2: Tabela sa bodovima

Preduzeća će objaviti rezultate tenderskog procesa, obavještavajući sve zainteresovane strane o izabranom kandidatu. Odbijenim kandidatima trebalo bi dati priliku da postave pitanja vezana za dostavljanje ponuda ili proces procijene koji se odvijao na otvoren i transparentan način.

2.3 Praćenje performanse

Treba utvrditi pokazatelje performanse na osnovu kojih će se pratiti u kojoj meri izvršilac ispunjava obaveze iz ugovora (pozivajući se na tendersku dokumentaciju). Ovi pokazatelji su vezani za konkretne stvari, kao što su finansijske nagrade ili kazne za izvršioca, ili pak okončanje ugovora. U potencijalne pokazatelje performanse spadaju, između ostalog, sljedeće stavke:

- a) nepojavljivanje na dužnosti;
- b) propuštanje (neobavljanje) patrola;
- c) neprisustvovanje sastancima;
- d) žalbe klijenata;
- e) zloupotreba sile/vatrenog oružja;
- f) kršenje dogovorene procedure;
- g) kršenje međunarodnog humanitarnog prava i ljudskih prava;
- h) kršenje međunarodnih ili nacionalnih zakona koji regulišu industriju privatne sigurnosti,
- i) kršenje pravila ponašanja ili kodeksa preduzeća ili industrije u cjelini i
- j) kršenja termina ugovora.

Za vrijeme trajanja ugovora, kada je to adekvatno i zakonito učiniti, klijenti treba da olakšaju razmjenu informacija o nezakonitim aktivnostima i zloupotrebi od strane preduzeća koja se bave poslovima privatne sigurnosti.

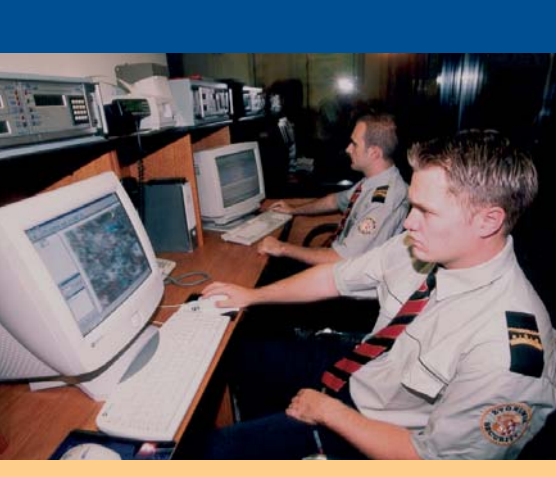
Centar za sigurnosne studije je nezavisna istraživačko, obrazovna i edukativna organizacija koja je osnovana u cilju podsticanja stručne debate na temu pitanja sigurnosti i promovisanja i održavanja demokratskih struktura i procesa, kako u međunarodnoj, tako i u politici sigurnosti Bosne i Hercegovine, te u regionu jugoistočne Evrope.

Za dalje informacije kontaktirati:
Centar za sigurnosne studije (CSS)
Mula Mustafe Bašeskije 10
7100 SARAJEVO
Bosna i Hercegovina
Tel +387 (33) 253 326
Fax +387 (33) 223 250
Web: www.css.ba
Email: info@css.ba

Saferworld je nezavisna nevladina organizacija koja radi sa vladama i civilnim društvom širom svijeta na istraživanju, podsticanju i sprovođenju novih strategija za povećanje sigurnosti ljudi i sprječavanje nasilja praćenog oružjem.

Za dalje informacije kontaktirati:
Saferworld
The Grayston Centre
28 Charles Street
LONDON
N1 6HT
Ujedinjeno Kraljevstvo
Tel +44 (0) 20 7324 4646
Fax +44 (0) 20 7324 4647
Web: www.saferworld.org.uk
Email: general@saferworld.org.uk

ISBN 86-7728-058-8

SEESAC

South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse
for the Control of Small Arms and Light Weapons

Internacionalnih Brigada 56, 11 000 Belgrade, Serbia
Tel. (+381) (11) 344 6353 / Fax. (+381) (11) 344 6356
URL: www.seesac.org / Email: info@seesac.org